

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor	Correspondințele se adresează redacțiunii
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficiale, concurse edite	„FOAIA DIECESANĂ”
” ” ” pe 1/2 an 5 ”	etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150	iară banii de prenumerațiune și inserțiunile la
” România și străinătate pe an 14 franci	de cuvinte 6 cor, până la 200 de cuvinte 8 cor.	ADMINISTRAȚIA
” ” ” ” pe an 7 ”	de aci în sus 10 coroane	Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș

Apărarea școalelor noastre

În urma concluzelor luate în sinoadele eparhiale de ast an și în consistoriul metropolitan: episcopatul bisericii noastre gr. or. române s'a întrunit săptămâna trecută în Budapesta, unde sub presidenția Înaltpreasfințitului domn arhiepiscop și metropolit *Ioan Meșianu* a ținut mai multe consfătuiri în chestia proiectului de lege despre reforma învățământului public poporal.

La consfătuirile acestea au luat parte, afară de Preasfințitii domni episcopi *Nicolae Popea* al Caransebeșului și *Ioan I. Pap* al Aradului, încă și alți reprezentanți ai bisericii și școalei noastre.

În aceste consfătuiri au fost stabile gravaminele, cari din punctul de vedere al autonomiei bisericii și școalei noastre ortodoxe române pot fi ridicate în contra proiectului de lege din cestiuine, însăcirnat fiind Escelenția Sa, arhiepiscopul și metropolitul *Ioan Meșianu*, să le aducă la cunoștința anchetei, din care era chemat să facă parte. În consonanță cu sus citatele concluse Preasfințitii arhieriei s'au prezentat înainte de anchetă, mai întâiu la domnul ministru de culte și instrucțiune publică, și apoi la domnul ministru-president, comunicând amândurora îngrijirile și temerile față de noul proiect de lege, și cerând delăturarea aceloră.

La acea ocaziune Escelenția Sa domnul arhiepiscop și metropolit *Ioan Meșianu* a adresat domnilor ministri o vorbire, cam de următorul cupris:

„*Representanța bisericii noastre, convigându-se că proiectul de lege pentru reformarea învățământului public poporal, care vine pus sub pertractare în ancheta convocată pe ziua de mâine, este foarte jignitor pentru biserica și școala noastră, ne-a provocat pe noi, corpul episcopesc să venim la Escelenția Ta și să te rugăm, să binevoiesci a ne acorda un termen mai lung pentru a ne putea espune și arăta în special și în scris îngrijirile pe cari ni-le cauzează acel proiect de lege, și a motiva mai pe larg cererea noastră pentru delăturarea aceloră. La cererea aceasta de prelungire a termi-*

nului ne silește împrejurarea, că deoparte proiectul de lege l-am primit numai cu câteva zile mai nainte și numai într'un esemplar, astfel deci nici nu l'am putut comunica colegilor episcopi, iar' de altă parte, că după-ce proiectul, cu motivarea ce i-se face, este foarte voluminos, nu am avut nici timpul fisic să-l studiez cu atențiunea și intensitatea recerută. Doresc de altcum să asigur pe Escelența Voastră, că noi nu suntem în contra învățării limbii magiare, dar' vrem, ca aceasta să nu se facă în contul celorlalte obiecte de învățământ”.

Escelența Sa, domnul ministru de culte și instrucțiune publică, *Berzeviczy*, a răspuns cam următoarele:

„*Iau cu plăcere la cunoștință declarațiunea Escelenței Tale, că nu sunteți în contra învățării limbii magiare în școalele poporale. Doresc să vă liniștesc, că nu voiesc să ating întru nimica caracterul național, nici al Românilor nici al Sârbilor, ori al altor naționalități. Nu mă indentific nici eu întru toate cu textul proiectului, care, cum se scie, nu este proiectul meu, ci al referentului anchetei. Mă indentific însă cu ideia fundamentală a proiectului, după care, precum avem o patrie comună, așa să avem, pe lângă alte limbi, și o limbă comună pentru cetățeni, căci rezultatul obținut în curs de 25 ani de când s'a introdus adecă legea de la 1879, referitoare la învățarea limbii magiare în școalele poporale, nici pe departe nu corăspunde postulatelor legii. Tocmai de aceea am chemat la ancheta de mâne și pe reprezentanții confesiunilor, voind să aud părerile tuturor. Te rog să te prezenți și Escelența Ta la anchetă și acolo să-ți espuni vederile, am dispus anume să avem și stenografi cari să noteze exact reflexiunile ce se vor face, pe cari le voi comunica apoi și Escelenței Tale spre orientare”.*

După aceea prelații bisericii ortodoxe române s'au prezentat și la Escelența Sa domnul ministru-president, conte *Tisza István*, unde a vorbit tot Escelența Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Meșianu*, iar' răspunsul dat a fost cam analog cu al domnului ministru de culte și instrucțiune publică.

Vineri după amiază apoi, I. P. S. Sa, domnul arhiepiscop și metropolit *Ioan Meșianu*, urmând invitației domnului ministru, și consensului celorlalți domni episcopi, a participat la ancheta convocată din partea domnului ministru de culte și instrucțiune publică, unde, cerând cuvântul, a rostit în această primă ședință a anchetei următoarea vorbire, ale cărei idei fundamentale au fost stabilite, cum am spus, în confăturile prealabile, avute cu preasfințitii episcopi sufragani și alți reprezentanți ai bisericii noastre.

Escelența Voastră Domnule Ministru!

Mult onorată anchetă!

Din considerare la vârsta mea înaintată, nu mai puțin pentru încunjurarea eventualelor neînțelegeri și restălmăciri, binevoiiți, vă rog, a permite, ca observările, ce am a le face, să le pot preda în firul notițelor mele scrise.

Când, mult onorată anchetă, în virtutea poziției și chemării mele, conform înaltelor datorințe, ce le am, mă pregătesc a-mi face observările referitoare la chestiunea, ce ne preocupă, o fac ca reprezentant al bisericii răsăritene ortodoxe române, care biserică a înființat și susține aproape 2000 de școli, care în edificiile școlare și pentru provederea acelorora cu cele trebuincioase a investit milioane, și care în raport cu starea materială a poporului pentru susținerea școlilor an de an contribuie cu sume enorme.

~~O fac, mai departe, ca, fiu credincios al patriei, care ași dori, că bunăînțelegerea frățească atât de mult trebuitoare între diferitele popoare ale țării, să o ved neclintit stabilită și asigurată pentru toate timpurile.~~

Trebne să declar însă înainte de toate, că observările ce voi face, nu vor exhausta obiectul cu deservire și nici nu se vor putea estinde la toate acele părți ale proiectului de sub întrebare, cari, după modesta mea părere, sunt de excepționat, căci — durere — acel proiect numai cu câte-va zile înainte de aceasta mi-s'a comunicat, când tot-odată am primit invitația la această anchetă, și astfel studiarea temeinică a acelui proiect și peste tot a acelei afaceri atât de importante, pentru mine a fost o imposibilitate fizică.

Dar cu toate acestea în preseara acelei zile mari și de adânc înțeles, în care aproape cu 1900 de ani înainte de aceasta Domnul cu puterea Sfântului Său Duch a trimis în lume pe Apostolii Săi, ca tuturor oamenilor să le propovăduască cuvântul pe limba lor proprie, iată cu mulțămită bucurios ascultând invitația Escelenței Sale, am venit în mijlocul Domniilor Voastre, ca față de proiectul de lege, ce ne stă înainte, să dau în general expresiune temerilor mele isvorite din sentimentul meu religios și din cel mai curat patriotism.

Imi susțin de altfel dreptul, ca observările mele mai amănunțite și meritoriale să le subștern mai târziu în scris Escelenței Sale Domnului Ministru spre binevoitoare luare în considerare.

Înainte de ce ași trece la însuși proiectul de lege, Vă rog să-mi permiteți a face câte-va scurte reflexiuni

referitoare la unele expresii aflătoare în motivarea proiectului.

Motivarea proiectului susține, nu este de lipsă și nu ar fi nici motivat, ca comuncile și confesiunile patriotice să fie lipsite de dreptul lor de a înființa și a susține școli.

Declarațiunea aceasta indirect conține în sine constatarea, că în patria noastră *ar putea să existe și confesiuni nepatriotice.*

Adânc intristat am cetit aceste cuvinte ale motivării, mult onorată anchetă, căci eu unul nu pot crede, că în această țară ar putea să existe și vre-o confesiune nepatriotică și fiind-că în special credincioșii bisericii mele consideră iubirea patriei între cele dintâu virtuți și astfel o urmează.

Și să mi-se ierte susceptibilitatea, Mult Stimaților Domni, când nu pot să trec cu vederea aceea — de bună seamă neintenționată — greșeală a motivării, că pe fiii români ai acestei țări *consequent îi numesce „valahi“*, deși toate legile în vigoare ale patriei noastre cunosc numai „popor român“, nu „popor valah“.

Nu pentru aceea amintesc momentul acesta, că doară însuș cuvântul „valah“ ar cuprinde în sine vre-o dejosire, ci numai pentru-că această abatere dela usul sancționat prin lege ar putea ușor să producă neînțelegeri și îngrijiri neîntemeiate.

Trecând acum la însuș proiectul din întrebare, înainte de toate trebuie să dau expresiune convingerii mele că acest proiect de lege cu deservire școli *afacerea școlară din cercul de competență al autonomiilor profesionale și nu lasă confesiunilor decât numai datorința, să contribuie și dinsele materialicesce la susținerea școlilor elementare. Prin aceasta se scoate din vigoare nu numai §-ul 8 al art. de lege XX din 1848, dar chiar și §-ul 3 al legii fundamentale art. IX din 1868, care declară, că credincioșii greco-orientali sunt îndreptățiți a dispune independent în afacerile lor școlare.*

Și Domniile Voastre, mult stimaților domni, prea bine știți, că amintitele legi fundamentale ale țării le-au alcătuit astfel de bărbați de stat maghiari, cari sunt recunoscuți de genii în istoria țării și cari mai pe sus de toate iubindu-și patria au socotit, că pentru alte multe sute de ani pun temelie dezvoltării fericite a acestei țări prin aceea, că au creat posibilitatea înțelegerii frățești între diferitele neamuri și confesiuni conlocuitoare, precum și posibilitatea nobilei emulări întru răspândirea culturii adevărate; și astfel eu cred, că mijloacele fericirii patriei le micșorează acela, care vatămă sus laudatele legi fundamentale ale țării.

În decursul multor sute de ani școlile confesiunilor singure au propagat cultura, au isvorit iubirea patriei, și mai vartos istoria statului nostru dovedesce, că autonomiile profesionale nu au slăbit, ci au întărit patria. Chiar în zilele noastre acest sfânt interes preține și autonomia credincioșilor romano-catolici din patria noastră.

Nu sunt așa-dară numai fără scop, dar sunt de-adreptul păgubitoare acele dispozițiuni ale proiectului de lege, cari iau din mâinile confesiunilor afacerile disciplinare, precum și instituirea învățătorilor, statorirea limbii de propunere și în parte a planului de învățământ, propunerea religiei în partea referitoare la limbă, apoi calificarea învățătorilor, — și drept aceea adresez Escelenție Sale domnului ministru de culte și instrucțiune publică rugarea, *binevoiască chiar și din acest punct de vedere să retragă proiectul de față și la compunerea unui eventual nou proiect să binevoiască a lua în dreaptă considerare aceste observări.*

Dar și de altfel proiectul de sub întrebare se află în contrarietate cu principiile fundamentale ale științei pedagogice atunci, când nu statoricește ca țintă finală a școlii aceea măsură a culturii generale omenesci, care este potrivită a da patriei cetățeni religioși, morali, cinstiți și folositori, *ci îi pune ca scop învățarea desăvârșită a unei limbi, în cazul de față învățarea limbii ungueresci.*

Nu o zic aceasta din antipatie cătră limba unguerească, care limbă și astăzi cu multă sîrguință se învață în școlile mele populare, dar o zic din iubire cătră adevăr, și în privința aceasta mă provoc la cei mai de frunte pedagogi maghiari, cari de bună samă vor justifica punctul meu de vedere, că adevărată instrucțiunea elementară nu se poate face cu reson în altă limbă decât numai în limba maternă a școlărilor, ceea ce se adevărește de altfel și prin §-ul 58 al art. de lege XXXVIII din 1868, care dispune, că în școlile elementare fie-care elev să fie instruit în limba sa maternă.

Pedagogicesce și didacticesce este, Onorată anchetă, imposibilitate să declari prin lege, ca limba de propunere în cutare școală elementară să fie spre pildă cea românească, dar scopul școlii totuși să fie acela, ca elevii instruiți românesce să-și însușească cu desăvârșire limba magiară.

Acest contrast pedagogicesce imposibil dovedesco, că la compunerea proiectului din întrebare, nu a servit ca îndreptar știința pedagogică întemeiată pe adevărurile vecinice, ci considerațiuni de altă natură. Cu întristare am esperiat aceasta, Stimaților domni, căci după modesta mea părere, cel ce pune creșterii alte scopuri, decum le pretinde rațiunea sprijinită de știința dobândită prin esperințele veacurilor, acela *valămă legile vecinice ale firii, și aceasta în toldeuna amar se răsbună.*

Nu a fost și nici nu poate să fie popor în lumea aceasta, care să vorbească desăvârșit două limbi. Indivizi pot să vorbească perfect două, ori chiar mai multe limbi, dar *popor cu două limbi nu cunoasce istoria neamurilor.*

Nu mă tem eu, că în urma acestui proiect de lege națiunea mea va perî, căci iată, chiar motivarea proiectului ne spune, cum în școlile Irlandei sute de ani a stăpânit limba englesă și poporul irlandes totuș

n'a perit ei mai vîrtos acest mititel popor cu o statornicie aproape fără pînche în istoria omenimei se luptă pentru naționalitatea sa cu cea mai mare putere politică din lume și aceasta putere de lumi cuceritoare nu este în stare să nimicească naționalitatea poporului irlandes.

Școala numai luminează poporul nu-l nimicesce.

Nu mă tem eu așa dar, că în urma acestui proiect de lege națiunea mea va perî, dar nutresc dure-roase temeri pentru fericirea patriei iubite, și așa cu insistență Vă rog Stimaților Domni, îmbrăcați țara în haina iubirii frățesci între popoare, și fericirea ei va prospera.

Dar din acest defect pedagogic al proiectului din întrebare se nasce o altă greșală pedagogică mai mare, pe care nu poate să nu o recunoască fie-care om, care s'a ocupat vre-odată de afaceri școlare, ori are cunoștința de elementele științei pedagogice.

Proiectul de sub întrebare stabilește adevărat pensul școlii de stat elementare și dispune, că acelaș pens trebuie să-l absoalve și școala confesională elementară. Pe de-asupra însă și de-odată cu aceasta, *școlii confesionale nemaghiare i-se impune și datorința de a instrui astfel pe elevii săi, ca după cei 6 ani ai școlii de toate zilele să-și poată exprima ideile în limba unguerească curat și precis, să cetească fluent, să scrie corect și să socotească în limba maghiară.*

Este însă evident, că proiectul de lege pentru școlile elementare de stat a stabilit ca pens de absolvat maximalul, ce îl poate absoalva școala elementară între împrejurări normale, dar acelaș proiect, dela școlile confesionale nemaghiare pretinde mai mult, decât acel maximal, deci pretinde imposibilul.

Între astfel de împrejurări școala elementară nemaghiară ori va da elevilor săi instrucțiunea limbii maghiare, precum o pretinde proiectul din întrebare, dar atunci trebuie să neglige câștigarea celorlalte cunoștințe și prin aceasta va crește indivizi știutori de limba unguerească, dar în celelalte inculți și lipsiți de temelul moralității câștigate prin cunoștințe; ori însă va pune pond pe câștigarea cunoștințelor trebuincioase, dar atunci în instruirea limbii maghiare nu va putea implini datorința ce i-se impune. Eu însă, Mult Stimaților Domni, așa cred, că *mai mare trebuință are patria de cetățeni religioși, morali, cinstiți și folositori, și așa li în stare să dovedesc, că iubirea de patrie nu are a face cu cunoșterea vre-unei limbi.*

Stranie impresiune face asupra mea și §-ul 13 al proiectului de față, care dispune că atunci, când 20% dintre elevii unei școlii nemaghiare ar avea ca limbă maternă limba maghiară, în cazul acesta și limba maghiară are a se folosi ca limbă de propunere.

Dispozițiunea aceasta nu numai că vatămă dreptul susținătorului școlii de a statori însuși în școlile sale limba de propunere, care drept îl recunoasce chiar și proiectul din întrebare, dar și pedagogicesce crează stări imposibile.

Cum se va putea aceasta executa, onorată anchetă? Învățătorul va propune materialul de învățământ pentru cele 20% în limba ungurească, celorlalți elevi va propune același material de învățământ spre pildă în limba românească: el așadar în decursul unui an școlar va trebui să absoalve un pens de două ori atât de mare, ca școlarele cu limba de propunere ungurească, sau mai bine zis același pens va trebui să-l absoalve de două-ori. Sunt de convingerea tare, că toți bărbații de școală vor afla lucrul acesta imposibil.

Este lucru curios pentru mine și aceea, că *progresul învățământului în școală are să-l constate protopretorul* de unde eu așa țin, că astfel de competență nicăiri în lume nu li-s'a recunoscut organelor administrațiunii politice, și într'adevăr știu, că nu este lucru corect a declara prin lege de pedagogi ex officio în patria noastră pe funcționarii administrativi.

Toți adevărații bărbați de școală vor consimți cu mine și în aceea, că procedura contemplată la calificarea învățătorilor, asemenea aparține imposibilităților pedagogice. Proiectul pretinde anume, că la examenul de calificare *candidatul să facă examenul în limba ungurească și din acele studii, pe cari în institutul pedagogic le-a învățat spre pildă românește.* Aceasta, Mult stimaților Domni, într'adevăr înseamnă, că îndată după ce proiectul de față va deveni lege, să *închidem toate preparandiile nemaghiare*, căci toți, câți am umblat la școală, știu prea bine, că elevul nu este în stare să facă examenul din cutare studiu decât numai în limba aceea, în care i-s'a predat și a învățat acel studiu.

Poate cel mai mare defect al proiectului ca și al tuturor legilor noastre școlare de până aci, este aceea împrejurare, că școala elementară este uniformă pentru țeara întreagă, pentru toate ținuturile ei, câtă vreme e ușor de înțeles, că altă școală elementară le trebuie copiilor din Budapesta, de alta au trebuință comuncle dela ș-s și iarăș altă școală este de lipsă pentru cătunul munților cu cele 60—80 de case ale sale. Adevărul acesta, indirect îl recunoaște de alt-fel însuș proiectul de față, când școala de repetiție, care până acum asemenea era uniformă, o desparte, și pentru unele comune prescrie școlare de repetiție economică pentru altele industrială.

Se învederează din toate acestea, mult onorată anchetă, că eu nu numai pentru aceea nu pot să primesc proiectul din întrebare, fiindcă taie adânc în autoritatea bisericeii mele, dar nu pot să-l primesc nici din motive pedagogice, pe cari — sunt convins — nici însuș Escelenția Sa domnul Ministru nu le va putea contesta cu desăvârșire.

Chiar și din punct de vedere administrativ proiectul de față va crea stări imposibile. *Școlarele confesionale pe viitoriu le va administra autoritatea confesională, le vor administra: ministrul, comisiunea administrativă, pretorul, inspectorul regesc, inspectorul școlar, și este foarte de temut, că sub greutatea atâtor administratori, școala va succumba cu desăvârșire.*

Sunt însă cu toată hotărîrea în contra acelor dispozițiuni ale proiectului din întrebare, prin care se pretinde, ca în școlarele cu limba de propunere ungurească și religiunea să fie propusă în limba maghiară, nu în limba confesiunii respective. Aceasta nu mai este afacere școlară, ci este afacere bisericească.

Bisericile ortodoxe răsăritene sunt biserici naționale și *chiar legile fundamentale ale patriei recunosc biserica mea că biserica greco-orientală română.* Nu numai limba liturgică, ci limba dătătoare de viață este pentru această biserică limba românească. Fiecare confesiune propovăduiește cuvântul lui Dumnezeu în limba sa proprie, și *nu este putere în lumea aceasta, care ar putea să silească biserica mea a-și părăsi limba căci prin aceasta ea însa-și și-ar enunța setința de moarte.* Vom vesti deci cuvântul lui Dumnezeu elevilor noștri în limba românească și în această limbă îi vom învăța să laude pe Domnul, să sevărisească fapte bune și să și iubească patria ungară, și așa cred, că în această nisuiță a noastră frații noștri maghiari nu ne vor pune pedee, ci sprijin ne vor da. O mie de ani Maghiari și Români am apărat patria; fie-care la altariul său în limba sa să roage pe Dumnezeul Cerurilor, să ne ajute până la sfârșitul vremurilor a ne păstra ca Maghiari și Români scumpa țară strămoșască!

Mulțumind Escelenței Sale și Mult Onoratei anchete pentru indulgata răbdare, cu care au binevoit a asculta spusele mele, *Vă rog Stimaților Domni,* luați în considerațiune binevoitoare modestele mele observări.

Telegraful Român

Iubileul dela Orșova

Cuvântarea Părintelui Constantin Dure

Au nu știți, că cei ce alergă la întrecere (circ), toți alergă, dară unul ia premiul. Așa să alergați, ca să-l câștigați. I. Cor. 9, 24.

Prea iubite și onorate Domnule Protopresbiter, Iubiților confrați și popor tractual, Mult stimaților oaspeți!

Ce privește, ce spectacol atrăgătoriu a întrunit astăzi așa de numeros și distins public în această casă de rugăciune? Ce prasnice, ce sărbătoare a adunat, a atras preoți și credincioși în haine sărbătorești din regiunile apropiate și cele mai îndepărtate ale acestui estins protopopiat în acest locaș sânt, merit închinării Dumnezeirii cei mai pre sus de fire?

Au doară sărbătoare și nu zi de lucru e ziua de astăzi pentru noi, creștinii ortodocși? Au doară nu avem suficiente sărbători pentru preamărirea lui Dumnezeu cel unu în ființă și întreit în fețe?

O da, iubiților, îndestulitoare recerințelor creștinesci sunt sărbătorire așezate de sântii părinți întru preamărirea lui Dumnezeu și cinstirea sântilor lui bineplăcuți. Însă precum afară de sărbătorile prăsnuite

de întreaga biserică creștină, fiecare popor, fiecare țară. ba mai fiecare ținut își are sărbătorile sale speciale, legate de amintirea unor evenimente deosebite sau de a unor bărbați binemeritați, așa zicând nemuritori, eșii din mijlocul său, astfel și clerul și poporul acestui tract alesu-ne-am această zi, ca într'nsa să cinstim și sărbătorim pe un distins și valoros bărbat al bisericii și neamului nostru; întrunitu-ne-am astăzi în acest orașel, ca prin manifestațiuni demne să distingem pe veneratul nostru eap tractual, care nu de mult a împlinit un frumos ciclu de ani, jertfiți progresului bisericii și neamului său, și care astăzi, cu pletele-i albe ca zăpada încărunțit în cinste și lupte întelepte, de pe clinul vieții își aruncă privirea peste calea parcursă și presărată cu fapte mărețe, întocmai precum drumetșul obosit oprindu-se pe un moment în calea sa, cu ochii veseli măsură distanța parcursă, și întocmai precum plugariul muncitoriu își desmeardă privirea pe brazda culcată de plugușorul său.

În 24 Novembre anul trecut a împlinit adevărat P. O. nostru Domn Protopresbiter, Mihail Popoviciu, 30 de ani, de când stă în fruntea tractului Mehădiei. Dacă ne gândim la scurtimea și caducitatea vieții omenești, la necasurile și greutățile, ce le întâmpinăm în viață, vom înțelege, că acest interval nu e de desconsiderat, mai ales, dacă ne vedesce fapte vrednice de urmat. Aceasta împrejurare ne-a îndemnat, să eternisăm împlinirea intervalului de 30-de ani, acest însemnat moment din viața veneratului nostru protopop; această împrejurare ne-a înduplecat, preoți și mireni, să ne manifestăm în mod cuviincios simțimentele de dragoste, stimă și recunoștință față de dînsul. Iară motivul, care ne-a îndemnat, ca ziua de astăzi, și nu cea de 24 Novembre 1903, s'o prefacem în zi de sărbătoare, e, că ziua din urmă era în timp de post, când creștinului i-se cuvine a se abține de la manifestațiuni de bucurie și veselie.

„Să oferim zeității tămăie, și laude oamenilor de bine“, ne îndeamnă înțeleptul Plutarch. Și oare cum vom lauda mai vrednic pe oamenii noștri de bine, dacă nu prin manifestarea stimei și dragostei, ce le-o păstrăm. Iară că iubitul nostru protopresbiter e demn de stima, dragostea, și recunoștința nu numai a noastră a celor de sub conducerea sa, ci a tuturor fiilor neamului nostru, aceasta o va învedera scurta schițare a vieții D-Sale.

Nu vă așteptați, iubitorilor, la o biografie completă! Nu eu sum biograful chemat a ilustra după cuviință viața, activitatea și calitățile alese ale sărbătoritului zilei de astăzi; eu numai în liniiamente generale voi încerca a prezenta un tablou palid al vieții iubilantului.

D-Sa s'a născut la 15/27 August 1837 în Caransebeș din familie preoțească; studiile elementare le-a făcut în Mehădia și în școala superioară din Caransebeș, iară cele secundare în gimnasiul din Carloveț, unde a absolvat 7 clase și în cel din Vinkovce clasa a 8-a, unde a prestat și esamenul de maturitate. A

urmat apoi cursurile juridice la universitatea din Viena și la academia din Dobrețin, după terminarea cărora a absolvat și teologia în Vêrșet.

După absolvarea acestor studii la a. 1861 fu ales din partea congregațiunii Caraș-Severinului, apoi denumit de comitele suprem al acestui comitat, de iurasor, acum pretore, în cercul Măidanului; la anul 1873 fu denumit de iurasor la protopretura centrală din Logoj. În a. 1865 părăsesce cariera politică administrativă și se dedică carierei preoțești, ales fiind la 7/19 Iunie și introdus la 20 Iulie acelaș an de paroh în Orșova, unde se află și de prezent.

În recunoșterea vredniciei și a calificațiunii lui superioare sinodul protopresbiteral al tractului Mehădiei la 30 Octombrie 1872 îl alege unanim de protopresbiter; la 18 August 1873 Venerabilul Consistoriu confirmă alegerea; la 14 Octombrie, acelaș an, fu hirotesit, iară la 24 Novembre al acelaș an fu instalat.

După retragerea nemuritoriului general Doda de pe arena vieții publice, protopopul nostru, ca cel mai popular bărbat în fosta graniță, fu ales de deputat în dieta țării de către cercul electoral al Caransebeșului; nu s'a folosit însă de mandatul obținut, căci, după memorabila declarație a antecesorului său, nu avea speranță, că prin intrarea sa sfatul țării va putea sub împrejurările dominante — îndrepta spre bine cauza poporului nostru.

Ca fiu al graniței, dela întemeierea comunității de avere și până în timpul de față, făcut-a parte din comitetul administrativ al acestei comunități, veghiind ca o sentinelă trează asupra intereselor și întrepunându-se cu toată rezoluția și energia insuflată de sântenia cauzei, întru apărarea și validitatea drepturilor grănicerilor.

Deja dela începutul carierei sale publice preoțești, dar mai ales de când votul unanim al tractului și încrederea Venerabilul nostru Consistoriu l-a chemat în fruntea acestui protopresbiterat, îl vedem luând parte activă la toate momentele mai însemnate din viața poporului nostru.

Nu întâlnim mișcare mai momentuoasă în sinul bisericii noastre, nu manifestațiuni înalțătoare și impunătoare în viața noastră publică românească, la care veneratul nostru iubilant, să nu-și fi dat sucursul său moral și material. — N-avem, decât să resfoim protocoalele sinoadelor noastre episcopiale, ale congreselor bisericesci-naționale, din cari a făcut parte prin toate perioadele, paginile istoriei noastre din ultimele 4 decenii și ne vom convinge despre adevărul celor afirmate.

Bărbat înzestrat cu cunoștințe temeinice, cu esperință bogată, cu judecată așezată, cu vederi largi și cumpenite, îl întâlnim lucrând cu îndemnul și cu sfatul în adunările fruntașilor aleși ai bisericii noastre, chemați a chipzuî mijloacele, a pune la cale și a promova binele și prosperarea instituțiunilor noastre culturale; în timp de grea cumpenă îl vedem apărând cu bărbăție virilă interesele vitale ale bisericii și școalei

noastre, iară cu prevederile sale inspirate de iubirea de neam și moșie, ași putea zice aproape profetice, îl vedem atrăgând din bună vreme luarea aminte a celor în poziție și chemați a veghia peste siguranța drepturilor eluptate — asupra primejdiilor și curselor puse de cei ce cu ochi dușmănoși privesc progresul și înaintarea națiunii române.

Caracter firm și neșovăelnic, îl vedem întrepunându-se cu toată tăria convingerii întru apărarea intereselor noastre bisericesci și școlare. — Al D-Sale e meritul, că dela desființarea graniței, din numeroasele școli naționale de pe întinsul teritoriu al regimentului confinar romano-banatic, numai în acest colț al țării noastre, în acest orașel dela extremitatea ostică a confiniului militar ni-a mai rămas o singură școală, afară de cea din centrul diecesei, care și-a păstrat nealterat caracterul său românesc-confesional.

Și dacă chiar numai acest merit l-ar avea iubilantul nostru la activul său, acesta unul îl îndreptățește la stima și recunoștința bisericii și a neamului.

Român verde și înflăcărat, întrepid și neînfricat, în pept cu focul juvenil și sacru al dragostei de neam îl vedem luptând în șirele prime pentru afirmarea — în cadrele legalității — a elementului românesc în patria noastră, iară în timpurile de înălțătoare manifestație românească îl întâlnim purtând chiar rol conducătoriu.

Ca om de societate a dus și duce un traiu retras, lin și cumpătat, neubind deșertăciunile lumii acesteea, nici petrecerile ei sgomotoase; natură blândă și necoruptă nu-și întină mâinile cu fapte spurcate, așa, că atât în urma modului său de viețuire, cât și a calităților sale alese, și-a câștigat nu numai stima și simpatiile credincioșilor săi din tract, ci și a tuturor aceluia, cu cari a venit în coatingere. Mai pe scurt, în cinste și omenie a încărunit vrednicul nostru protopresbiter, și „ce simțire mai dulce poate fi pentru un muritoriu“, zice același Plutarch, „decât a îmbetrâni cu o conștiință onestă, căci e, ca și când am fi în societatea unui amic de bine“, care ne însoțește și în viața de dincolo de mormânt.

Astfel stând lucrul, iubitorilor, oare nu ni-se cuvenia nouă, preoților și mirenilor acestui tract a iubi, a sărbători pe bătrânul chemat de prevedință în fruntea noastră? Oare nu ni era datorința a ne face din ziua de astăzi o zi de prăsmuire din cauza încheerii unui period de onestă muncă din viața șefului nostru?

Pesența voastră aici, confrăților și fraților, jertfele aduse de voi, pe lângă toată lipsa și neajunsul, pentru eternizarea acestui însemnat moment din viața iubitorului nostru antestătător prin crearea unei fundațiuni de o mie cor. pe nutnele iubilantului, mă dispensează dela răspunsul acestei într-bări.

Dar, motivele, ce ne-au îndemnat a iubi, au pentru noi preoții și o altă față, deși la aparență egoistă, în fond însă justificată de însemnatatea și denumitărea stării și poziției, ce o ocupăm. Căci cinstindu-ne capul pe noi înșine ne cinstim, și cine pe sine se cinstesc, o îndreptățit la cinstea altora.

Prețusește-te și vei fi prețuit, zice o vorbă veche. Corpul care nu stă în consonanță cu capul, nu-și cinstesc capul, turma, care nu ascultă de glasul păstorului, poporul, care nu-și onorează bărbații săi binemeritați, nu poate ridica nici o pretensiune la stimă din partea altora. Iar alipirea credincioșilor noștri la sărbătorile de astăzi dovedesc, că sunt conșcii de sine și apreciază după merit faptele bărbaților săi distinși.

Manifestațiunile din aceste zile servească fiecăruia din noi de îmbold și îndemn de a emula în agonisirea de fapte mărețe și credințe de laudă. „Nu trebuie să ne mulțămim a lauda pe oameni de bine, zice Isocrate, „ci să-i și imităm“. Și deși nu putem fi toți episcopi, dignitari sau protopopi, totuș cu toții datorință avem, a munci după puteri și cunoștință la posturile, unde suntem chemați a nisuf spre mai bine, perfecțiune.

„*Au nu știți*“, zice apostolul ginților, „că cei ce aleargă în circ, toți aleargă, dară unul ia premiul. Așa să alergați, ca să-l câștigați“ (I. Cor. 9, 24). Și ierăși în alt loc zice: „Frațitor, eu încă nu mă socotesc să fiu ajuns (adecă la țintă), dacă aceasta una fac: uitând cele din urmă și tinzând la cele dinainte, alerg la țintă, cătră respălătirea chemării celei ceresci a lui Dumnezeu în Cristos Isus“ (Filip. 3, 13, 14).

Și acum, la Tine cerescule Părinte, îmi ridic ochii sufletului meu smerit, spre Tine, în rugă ferbinte, îmi înalt șoaptele inimi mele: *Din nescutul tesaur al mișelor tale revarsă darul și binecuvântarea Ta peste sărbătoritul zilei de astăzi, sporesce numărul anilor lui, lungescă firul vieții lui, dă tărie puterilor lui, vioiciune bătrânețelor lui, ca împodobit de faptele credinței dragostei și nădejzii creștine și luptă bună luptând în această viață, la fînitul cursului ei să se învrednicească de cununa păstrată de Tine, dreptule judecătoriu, tuturor celor ce au iubit venirea Fiului Tău, căci a Ta e stăpânirea, a Ta e împărăția, puterea și mărirea a Tatălului și a Fiului și a S-tului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin!*

Lecțiuni din Religieune

7. Chemarea lui Avram

Introducere

De aci înainte vă voi povesti mai multe istorii oare despre un om cu frica lui Dumnezeu.

Voi cunoașteți pe cei trei crai dela răsărit, cari s'au dus să se închine lui Isus. Unde e țera lor? Într-acolo de unde răsare soarele. Omul despre care vom vorbi noi se chema Avram și era cu frica lui Dumnezeu. De pe ce se putea cunoște el, că e om cu frica lui Dumnezeu? Se ruga lui Dumnezeu. Așa este, ba chiar numai el era singurul om cu frica lui Dumnezeu în acea țară. Voi vă mirați de acesta? Vedeți, oamenii de acolo nu sciau nimica despre adevăratul Dumnezeu; ei credeau, că soarele, luna... ori chiar animalele erau Dumnezeu lor, apoi își făceau chipuri

de aur, argint, lemn ori din p tr  și la aceste chipuri se rugau. Astfel de oameni se numesc *p g ni*,  r chipurile... *idoli*. (Cf. istoriogra „Idolii“). Avram insă nu era p g n, pentruc  el cunosccea pe adevăratul Dumnezeu și acelaia se ruga. Avram a trăit cu mulți — mulți ani mai nainte (cu 2000 ani) de ce s'a născut Cristos, când nu era nici poporul Iudeu, nici Vitleemul, nici Nazaretul, nici Ierusalimul... Și Avram avea să se mute cu locuința tocmai în acea t r , în care mai t rziu s'a născut Isus...

Ținta

Astăzi vă voi povesti, cum evlaviosul Avram trebuia să-și părăsescă locul n scerii sale.

I—II

1) Voi încă aveți locul n scerii v stre, și-mi puteți ușor povesti ce cunoașteți și ce aveți în drag aicea... (Părinți, frați, surori, neamuri... păduricea, livadea pe unde ne jucăm, riulețul, în care ne sc ld m vara, d mbul, de unde ne dăm  rna cu saina...) G ndiți-vă acum că v'ar dice cineva să lăsați părinții, frații... livadea, riulețul... și să vă duceți în altă t r ! Ac sta n'o vom face. D  ce? Aici cunóscem pe toți...  n străinătate pe nimeni; aici avem multe lucruri, cari ni sunt dragi...  n străinătate nimic; aici ne cunosc toți oamenii, ne au în drag, ne ajută, —  n străinătate...; aici înțelegem ce vorbesc  menii și ei ne înțeleg pe noi...  n străinătate...

Tot aș  avea și Avram locul n scerii sale, dar acela era altcum, nu ca al nostru, însă era frumos. (Descriere: Șes mare cu  rb  verde, două riuri mari, mulți păstori cu turme mari de capre, oi și cămile; locuiau în corturi; dacă într'un loc se găta pășunea, se mutau într'alt loc cu pășune). Acolo a trăit Avram mai mulți ani (75), acolo locuiau părinții și frații lui Avram; la el locuia muierea sa, pe care o chema Sara, dar copii nu avea. Lui Avram fi era tot aș  de drag locul n scerii sale, cum vi-i drag voaue al vostru. Cum se chiamă locul n scerii voastre?... Locul n scerii lui Avram se numia *Haran*.

(Va urma)

Varietăți

„Reuniunea de c tire și c nt ri“ din Dalboșeș aranjază la 23 Maiu st. v. (5 Iunie st. n.) 1904 în ziua de z postit a postului s. Petru maial împreunat cu concert, declamări și joc în luna dela podul Nerganului l ng  Dalboșeș. Prețul de persoană 40 fil. de familie 1 cor.  nceputul la 1 oară d. a. Dacă timpul va fi nefavorabil, atunci se va ținea petrecerea în ospătăria Valuțan cu acelaș program.  nceputul va fi la 8 oare sara.

Litia la „Peatra scrisă“. Eri S mbat  la 2 oare a plecat o litie pompoasă la „Peatra scrisă“ de l ng  comuna Armeniș. Înainte de plecare s'a sev șit vecernia în biserica catedrală de P. O. D. Protopresbiter Andreiu Ghidiu, asistat de presbiterii Ioan Stoian, George Buru din (Caransebeș), Valeriu Nicolaeviciu

(Valeaboului) și Pantelimon Domil (Obreja), în fața unui num ros popor din loc și împrejurime, care s'a adunat încă înainte de amiaz, ca să se al tureze la litia Caransebeșenilor. Merită amintire credincioșii din Valeaboului și jur, cari au venit cu mare pompă bisericească în frunte cu preotul Nicolaeviciu și  nv t torul G. Lafa. După savârșirea vecerniei s'a încunjurat biserica și apoi s'a pornit litia în ordinea esemplar  cu prapori și crucea în frunte; după acestea urmau tinerimea din Caransebeș, școlarii, preoțimea și poporul. Litia a fost petrecut  până afară de oraș de un public foarte num ros. Tinerimea caransebeșan  merită toată lauda pentru frumoasele c nt ri bisericesci, ce-le c ntau percurg ndu-se str dele principale ale orașului.

Bibliografii

Biblioteca populară a „Asociațiunii“. Icoane din Istoria Grecilor vechi. Partea II de Victor Lazăr. Nr. 9. Prețul 20 fileri.

Cărțile Săteanului român. Nr. 1. Schițe din popor de George Stoica. Prețul 10 bani. Nr. 2. Păcatele noastre de Petru Suci. Prețul 15 bani. Editura foii populare „R vașul“. Tipografia „Carmen“  n Cluj.

Mulț mit  publică

Pentru condol rile primite din incidentul încetării at t de grabnice și prea timpurie din viață a neuitatei și scumpei mele soții Sofia Velcu, născ. *Dereg toriu*, și pentru participare la  morm ntare, exprim și pe această cale sincera mea mulțămită.

 n deosebi primească profunda mea mulțămită  . P. C. S. d-l arhimandrit și vicariu-episcopesc *Filaret Musta*, apoi on. preoțime, care a fungat la actul  morm nt rii înfrunte cu P. C. S. d-l Dr. I. T. Badescu protosincol și în fine on. Societate rom. de c nt. și mus. din loc pentru cununa oferită, c t și pentru participarea corului mixt, ce a turnat încâtva balsam pe inima mea etern rănită.

Caransebeș la 19 Maiu 1904 st. v.

Nicolau Velcu
 nv t toriu.

Licitațiune minuendă

Pe baza încuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 4904 B ex 1901 să escrie licitațiune minuendă pentru pictarea de nou a s. Bisericii gr. ort. rom. din **Iladia**, protopresbiteratul Bisericii-albe. pe ziua de 24 Iunie (7 Iulie) 1904 la Nascerea sft. Ioan Botezatoriu, la 2 oare p. m.  n s. biserică din loc.

Prețul de esclamare e de 2098 coroane. Doritorii de a întreprinde ac st lucru să să prezenteze la ziua numită, av nd a depune vadiul de 10% înainte de începerea licitațiunei.

Comitetul  -și rezervă dreptul de preferință asupra acelor măestrii întreprinzători, despre ale căror lucrări e convins, de altcum numai oameni probați și esperti se vor admite la licitațiune.

Planul și specificațiunea de sp. se și măsuri cine poftesce le poate vedea la Oficiul parohial.

Iladia  n 1 Mai 1904

3—3 [22]

Oficiul parohial:

Simeon Luca
paroh.

Concurs

Se scrie concurs pentru ocuparea postului vacant de învățatoriu la școala confesională din **Ciclova-română** cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post snt

1. Salariu în bani gata 850 cor.
2. Paușal de lemne pentru învățatoriu 65 cor.
3. Paușal pentru sala de învățământ 50 cor.
4. Pentru conferințe, adunarea generală și scrip-turistică 25 cor.
5. Pentru curatorat 10 cor.
6. Dela înmormântări 50 fileri.
7. Cuartir liber și grădină de legumi.

Nou alesul este îndătorat a purta cantoratul, scrip-turistica ca notariu al comitetului și sinodului parohial, a compune socoțile bisericii, fundamentale și a-le cul-tului.

Pentru serviciile prestate în alte comune, comua bisericească nu primesce nici un deobligământ

Recurenții au a-și subșterne recursele lor Prea On. Ofilcu protopresbiteral din Oravița-montană fiind adresate comitetului parohial din Ciclova-română.

Din ședința comitetului parohial ținută la 20 Iuliu 1904 2—3 [22]

Ioan Măran m. p.
preot și preș. al comitetului.

Ilie Crașovan m. p.
not. com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Medalia de aur dela Expositia științifică din București, 1903.

Enciclopedia Română
publicată din înțelegerea și sub auspiciile
ASOCIAȚIUNII
pentru
literatura română și cultura poporului român
de
Dr. C. Diaconovitch.
Cu numeroase ilustrațiuni și harte.
3180 pag. 8° mare — 37.622 articole.
3 tomuri legate luxoe K 80.—
33 fasc. broșurate K 70.—
Editura și tiparul W. Krafft, Sibiu.

Apel

Toți membri ai regimentului Nr. 43, care au luat parte la bătălia de la Custozza în 24 Iunie 1866 să binevoească a împărtăși adresa lor până în 10-lea Iunie a. c. aghiotanturei al regimentului în Fehértemplom (Biserica-albă).

De la comandantul regimentului Nr. 43.

Gea mai noauă și mai bună carte de limba

maghiară pentru școalele populare române

a apărut în editura lui W. Krafft în Sibiu:

Carte de cetire și gramatică maghiară pentru școalele populare cu limba de propunere română. De Dr. A. Schullerus și I. Popoviciu.

Partea primă. 8° mediu. 88 pag. Prețul legat C —.50. Partea a doaua. 8° mediu. 285 pag. Prețul legat C 1.70.

În legătură cu aceste cărți stă:

Manual pentru propunerea limbei maghiare în școalele populare cu limba de propunere română. (Indigitări metodice și schițe de lecțiuni). De Dr. A. Schullerus și I. Popoviciu. 8° mediu. 47 pag. Prețul broș. C —.60.

Consiliul pentru instrucțiunea publică de pe lângă înalțul ministeriu al instrucțiunii publice, în ședința sa din 9 Maiu 1903 s'a exprimat în mod favorabil asupra acestor cărți.

Excelența sa Dl ministru reg. ung. de culte și instrucțiune publică, pe baza criticei oficioase a aprobat aceste cărți prin ordinațiunea sa Nr. 1103/904 Pres.

Profesorul Dr. Jancsó Benedek în recenziunea sa asupra acestor cărți zice între altele următoarele; „... fiind aceste cărți lucrate cu diligență laudabilă și după un metod pedagogic corect... le recomand în convingerea, că aceste cărți vor face foarte bun serviciu în școalele amintite la propunerea limbei maghiare“.

Presa încă a apreciat aceste cărți în modul cel mai favorabil, recomandându-le ca pe cele mai bune printre toate cărțile de limba maghiară, câte au apărut până acum.

Conferențele învățătoresci, după compararea făcută între cărțile existente de limba maghiară, au recomandat „Carte de cetire și gramatică“ de Dr. A. Schullerus și I. Popoviciu, ca fiind mai corespunzătoare, mai practice. Deci fiecare învățatoriu în interesul său și al elevilor săi, va face bine folosindu-se de aceste cărți la propunerea limbei maghiare.

După ce din mai multe părți s'a exprimat părerea, că partea II ar fi prea voluminoasă pentru școalele sătesci cu un învățatoriu, s'au luat dispoșiți ca pe începutul anului școlar 1904/5 să apară o ediție mai redusă și mai ieftină a părții a doaua.

Icoanele de intuițiune de Hölzel, cari servesc de basă la aceste cărți, se află în librăria W. Krafft. Prețul unei icone de părete trase pe pânză C 6'60.